

Ministarstvo zdravstva

Na osnovu člana 41. stav 3. Zakona o kantonalnoj upravi ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 20/01), a u vezi člana 3. Zakona o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/03), ministrica zdravstva donosi

UPUTSTVO

O VRSTAMA I NAČINU POSTUPANJA SA MEDICINSKIM OTPADOM KOJI NASTAJE PRI PRUŽANJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Uvod

I

Ovim uputstvom se definišu vrste medicinskog otpada koje nastaju pri pružanju zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama, apotekama i ambulantama privatne prakse na području Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: zdravstvene ustanove), te uređuje način postupanja sa medicinskim otpadom u smislu njegovog razvrstavanja na mjestu nastanka, sakupljanja, obrade otpada i konačnog skladištenja, do donošenja federalnih propisa iz ove oblasti.

Vrste medicinskog otpada

II

U zdravstvenim ustanovama, medicinski otpad koji nastaje pri pružanju zdravstvene zaštite se razvrstava na:

1. Opasni medicinski otpad čije vrste su:

- *Patološki otpad*-dijelovi ljudskog tijela, amputati, tkiva, organi odstranjeni tokom hirurških intervencija, tkiva uzeta u dijagnostičke svrhe, placentе, fetusi i sl.
- *Infektivni otpad*-sav otpad koji sadrži patogene biološke agense koji zbog svog tipa, koncentracije ili broja mogu izazvati bolest u ljudi koji su im izloženi, kulture i pribor iz mikrobiološkog laboratorija, dijelovi opreme, materijal i pribor koji je došao u dodir sa krvlju ili izlučevinama infektivnih bolesnika, ili je upotrebljen pri hirurškim intervencijama, previjanju rana ili obdukciji, otpad iz odjeljenja za izolaciju bolesnika, otpad iz odjela za dijalizu, sistemi za infuziju, rukavice i drugi pribor za jednokratnu upotrebu i sl.
- *Oštri predmeti-igle*, skalpeli, i ostali predmeti koji mogu izazvati ubod ili posjekotinu.
- *Hemijski otpad*-odbačene čvrste, tečne ili gasovite hemikalije koje se upotrebljavaju pri medicinskim, dijagnostičkim ili eksperimentalnim postupcima, čišćenju ili dezinfekciji. Ova vrsta otpada može biti opasan i to kada je otpad toksičan, korozivan, lako zapaljiv, reaktivan i sadrži genotoksične tvari ili može biti inertan tj. kada ne posjeduje navedena svojstva.
- *Farmaceutski otpad* uključuje farmaceutske proizvode, lijekove i hemikalije koji su vraćeni sa odjela gdje su bili a nisu upotrebljeni, ili im je istekao rok upotrebe, ili se trebaju baciti iz bilo kojeg razloga.
- *Posude pod pritiskom*-bočice koje sadrže inertne plinove pod pritiskom, koje se apliciraju u obliku aerosola, a pri izlaganju višim temperaturama mogu eksplodirati.

- *Radioaktivni otpad*-podliježe posebnim propisima.

2. Inertni-komunalni otpad - sličan je komunalnom a nastaje u kuhinjama, restoranima, uredima i sl. Zbrinjava se kao komunalni otpad jer nije nastao pri pružanju zdravstvene zaštite tj. medicinskim postupcima i ne predstavlja rizik za zdravlje i okoliš.

Plan postupanja sa opasnim medicinskim otpadom

III

Postupanje sa opasnim medicinskim otpadom podrazumijeva njegovo razvrstavanje na mjestu nastanka, skupljanje, vođenje evidencije, prijavljivanje, skladištenje, pripremu za obradu, obradu, prijevoz i odlaganje.

IV

Zdravstvene ustanove dužne su sačiniti **trogodišnji plan** zbrinjavanja medicinskog otpada u kojem se mora definisati aktivnosti za svaku godinu, vremenski plan izvršenja organizacionih, kadrovskih i građevinskih izmjena, kao i sredstva neophodna za realizaciju istog.

Plan treba da sadrži detaljne opise i razrađene postupke za:

- Razvrstavanje medicinskog otpada;
- Put, način, i vremenski plan sakupljanja razvrstanog otpada, uz eventualni način privremenog skladištenja do prikupljanja otpada;
- Zadužene osobe za razvrstavanje otpada, odgovorne osobe za kontrolu i edukaciju istih;
- Put i način prijevoza, zadužene osobe za prijevoz otpada do mjesta gdje će se otpad ili obrađivati ili skladištiti do obrade;
- Uslovi, način i trajanje takvog skladištenja;
- Odgovorne osobe i način vođenja evidencije (obrazac evidencije otpada, prijavni list), obilježavanje otpada;
- Način obrade otpada i odlaganje, uz evidentiranje obrade, arhiviranje izvještaja;
- Odgovorna osoba za nadzor i organizaciju.

Plan iz stava 1. ove tačke treba da se sačini u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog uputstva, i dostavi Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo.

Razvrstavanje ambalaže po vrstama opasnog medicinskog otpada

V

Opasni medicinski otpad, u smislu tačke II ovog uputstva se razvrstava i sakuplja na mjestu nastanka u ambalažu prilagođenu njegovim svojstvima, količini, te načinu skladištenja, prijevoza i obrađivanja.

Ambalaža u kojoj se sakuplja opasni medicinski otpad, kao što su plastične vreće, kartonske kutije, posude, kontejneri mora biti izrađena tako da:

- Svojim karakteristikama po boji omogućava i olakšava razvrstavanje na mjestu nastanka i to:

- crvena boja za infektivni otpad,
- crna boja sa crvenom trakom za patološki otpad,
- žuta boja za hemijski otpad,
- zelena boja za farmaceutski otpad,
- crna boja za komunalni otpad.

VI

Ambalaža za medicinski otpad , po svojim karakteristikama treba da je izrađena tako da:

- Onemogućava neovlašteno otvaranje posuda i kontejnera;
- Poslije obrade da ne zagađuje okoliš;
- Neprobojna za oštre predmete, tako da je onemogućeno ispadanje sadržaja, ozljeđivanje, kao i prijenos infekcije na osobe koje postupaju sa otpadom;
- Nepropusna za tekućine, tako da onemogućava prolijevanje sadržaja.

VII

Ambalaža za skladištenje mora imati oznaku: "Opasni medicinski otpad - vrsta otpada: _____".

Ambalaža koja se koristi višekratno za ovaj otpad , mora biti od odgovarajućeg materijala tako da omogući adekvatno pranje i dezinfekciju.

Prostor, sakupljanje, skladištenje i način konačnog uništavanja medicinskog otpada

VIII

Prostor u kojem se medicinski otpad razvrstava mora biti smješten u posebnim prostorijama u blizini mjesta gdje se stvara medicinski otpad.

Prostor u kojem se medicinski otpad skladišti mora biti odvojen, označen, predviđen samo za tu svrhu, sa omogućenim pristupom za vozila.

Prostor treba daje građen tako da se lako čisti i dezinficira. Dezinfekcija skladišta treba da se obavlja jednom sedmično a po potrebi i češće.

IX

Sakupljanje otpada, jednom dnevno, a po mogućnosti jednom u smjeni, obavljaju osobe koje se ovlaste za te poslove .

Prijevoz otpada se obavlja prijevoznim sredstvima koja moraju biti namijenjena za te svrhe, od materijala koji se lako čisti i dezinficira.

Put skupljanja i prijevoza mora biti predviđen, preciziran trogodišnjim planom, odvojen od puteva kojim se odvijaju uobičajene zdravstvene aktivnosti (čisto rublje, sterilni materijal i sl.), ako ne prostorno, onda vremenski.

X

Skladištenje infektivnog otpada i oštih predmeta bez obrade smije trajati najduže osam dana. Ove dvije vrste medicinskog otpada se moraju obraditi postupkom sterilizacije, prevesti u stanje kada nisu opasni za zdravlje u uređajima za sterilizaciju, i nakon toga drobljenjem otpada reducirati volumen za min 75%, te ga učiniti neprepoznatljivim . Takav mehanički, higijenski neškodljiv otpad se smije odlagati kao inertni-komunalni otpad.

Anatomske patološke otpad iz etičkih razloga sakuplja se , skladišti i zbrinjava posebno. Zbrinjava se spaljivanjem u krematoriju ili zakopavanjem na groblju na posebnim parcelama.

Krv koja preostane nakon laboratorijske analize, zbrinjava se kao infektivni otpad, skupa sa vacutainerima.

Krv i krvni derivati koji su pomiješani sa hemikalijama usljed dijagnostičke pretrage, zbrinjavaju se kao hemijski otpad.

Sav opasni hemijski otpad i veće količine inertnog hemijskog otpada (10 litara sedmično) se skupljaju u odgovarajuću ambalažu, prilagođenu vrsti hemijskog otpada, skladište do konačnog zbrinjavanja-izvoza u zemlje gdje postoje postrojenja za uništavanje hemijskog otpada.

Farmaceutski otpad koji se ne uspije vratiti dobavljaču na vrijeme, se skladišti do konačnog zbrinjavanja- izvoza u zemlje gdje postoji postrojenje za spaljivanje ove vrste otpada. Apoteke su dužne imati ambalažu za farmaceutski otpad u koji korisnici mogu ubaciti lijekove isteklog roka trajanja, zaostale u domaćinstvima, i skladištiti takav otpad do izvoza.

Posude pod pritiskom se ne smiju izlagati povišenoj temperaturi zbog mogućnosti eksplozije, niti odlagati bez deaktivacije. Posude pod pritiskom se mogu reciklirati.

Kadar

XI

Osobe koje rukuju sa medicinskim otpadom moraju biti educirane za postupanje sa ovom vrstom otpada i opremljene sa zaštitnim radnim odijelima.

Evidencija

XII

Evidencija o medicinskom otpadu sadrži:

- Specifikaciju otpada po vrsti, količini i mjestu nastanka;
- Prijavne listove-obrasce predviđene planom;
- Prateći list uz prevozno sredstvo;

- Dokaz o načinu uništenja odnosno obrade otpada;
- Planom zadužena osoba vodi bazu podataka o medicinskom otpadu, sačinjava mjesečni izvještaj koji se obavezno dostavlja Komisiji za kontrolu bolničkih infekcija i odgovornoj osobi za organizaciju i unutrašnji nadzor.

Ova dokumentacija mora biti dostupna zdravstvenim i sanitarnim inspektorima.

Nadzor

XIII

Nadzor nad provođenjem ovog uputstva provodi zdravstvena i sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo.

Zdravstvena i sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva će u okviru redovnih nadzora vršiti kontrolu postupanja sa medicinskim otpadom u zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo, odnosno primjenu odredaba ovog uputstva, do donošenja propisa iz ove oblasti, odnosno uspostave nadležne inspekcije.

Kontrolu sterilizacije medicinskog otpada, kao i dezinfekcije ambalaže, prostora, i prevoznog sredstva provodi Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, na zahtjev nadležne inspekcije.

XIV

Radi pravovremenog sprečavanja zagađivanja okoline i smanjenja posljedica po zdravlje ljudi, zdravstvene ustanove na području Kantona Sarajevo su dužne primjenjivati ovo uputstvo do donošenja propisa koji će u cijelosti regulisati ovu oblast.

XV

Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 10-37-10752/04
9. augusta 2004. godine
Sarajevo

Ministrica
prof. dr. **Zehra Dizdarević**, s. r.